

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Första kammaren. Nr 13.

Onsdagen den 6 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne februari.

Anmäldes och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 11, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 15 maj 1908, angående restitution af erlagd sockerskatt eller befrielse från sådan skatt för socker, som användts vid tillverkning af exportvaror m. m.,

nr 12, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 5 § i förordningen den 11 oktober 1907, angående beskattning af socker m. m.,

nr 13, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af § 13 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor, och

nr 14, i anledning af väckt motion om upphörande af statens skogs- och jägeribetjäntes rätt till skattefrihet för tjänstehundar;

bankoutskottets memorial och utlåtanden:

nr 6, angående afskrifning af osäkra fordringar vid vissa riksbankens afdelningskontor,

nr 7, angående indragande af en tjänst i registrators- och bokhållargraden vid riksbankens afdelningskontor i Linköping samt inrättande af ytterligare eu tjänst i nämnda grad vid afdelningskontoret i Växjö,

nr 8, angående afsättande af medel för amortering å statskulden,

nr 9, i anledning af väckt motion om anslag till utgifvande af en uppslagsbok öfver 1912 års lagtima Riksdags verksamhet, och

nr 10, angående förslag om utarbetande af ett person- och sakregister till Riksdagens protokoll med bihang efter år 1899; äfvensom

lagutskottets utlåtande nr 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande nr 22 äfvensom Första kammarens andra tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande nr 4.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 2 och 5 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 21, i anledning af väckt motion om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om ägande- och dispositionsrätten till såväl allmän väg som förutvarande sådan väg, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om förekommande af skadegörelse å ungskog. Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 2 och 5 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 13 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t, angående åtgärder till förekommande af i motionen omförmäld skadegörelse å ungskog.

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets behandling hänvisad motion, nr 135, hade herr *Akerlund* hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, hvilka åtgärder kunde finnas lämpliga till förekommande af i motionen påvisade skadegörelser å ungskog, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill en sådan utredning kunde gifva anledning.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på åberopade grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Grefve Lagerbjelke: Då utskottet varit enigt, och äfven motionären deltagit i utskottsbehandlingen utan att reservera sig, torde det förefalla hopplöst för mig att uppträda till motionens försvar, men jag anser förhållandena vara sådana, att det är min skyldighet.

I motionen hemställes, att Riksdagen skulle anhålla, »det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, hvilka åtgärder kunna finnas lämpliga till förekommande af i motionen påvisade skadegörelser å ungskog»; och påvisar motionären, att dels åverkan i allt större utsträckning

äger rum på unga furuplantor medelst deras toppande dels ock årligen vid jultiden åverkas massor af unga granar.

Om förekommande af skadegörelse å ungskog.
(Forts.)

Beträffande julgranarna vill jag vara mera öfverseende, då man här har att göra med en nationell plägsed, som endast förekommer en gång om året; men i fråga om talltopparna ställer det sig vida värre. Det har nämligen under senare år på många håll blifvit en allmän åverkan på unga tallar, hvilkas toppar försäljas i städerna icke blott en och en, utan satta tillhopa i hela bingar. Hvar och en i denna kammare har säkerligen, om ej i sitt eget så dock i andras hem, sett dessa kvastar af talltoppar. Denna plägsed har haft en för Stockholms omgifningar fullständigt förödande inverkan, så att man nu på stora vidder icke ser en enda ung tall, som icke är toppad. I min trakt finnes en icke obetydlig komministerboställsskog, där det för några år tillbaka fanns en mycket vacker ungskog af tallar; jag vågar påstå, att för närvarande finnes icke en enda af dessa som är otoppad. Utskottet förklarar också, »att dessa missförhållanden numera tagit en sådan omfattning i trakterna närmast omkring Stockholm och en del andra större samhällen, att desamma ej vidare borde opåtaladt få fortgå». För att råda bot härför har utskottet dock icke funnit annan utväg än att hänvisa till lagens bestämmelser, där straff finnes stadgadt för sådan åverkan, samt att skogsägarna böra åtala. Jag får dock framhålla, att detta är lättare sagdt än gjordt. Åverkan af detta slag är fullständigt satt i system. Personer från Stockholm gå ut i Stockholms omgifningar två och två, medhafvande säckar, som de fylla med toppskott. De fyllda säckarna gömmas under någon tät buske för att sedan hämtas under natten eller i dagbräckningen. Det är snart sagdt omöjligt att få dem fast, och straffet afskräcker icke. Det kunde ju dock så vara, om utskottet icke kunnat finna någon utväg att på annat sätt råda bot på missförhållandet. Men nu framhåller utskottet verkligen, att det finnes en sådan, nämligen genom att stäfja försäljningen. Det är nog också i fråga om försäljningen, som åtgärder i främsta rummet kunna vidtagas. Efter hvad jag inhämtat af pressen, har man i Uppsala under senare åren vid julen fordrat bevis för att de, som sälja julgranar, äfven fått skogsägares tillstånd att förvärfva dem, eller ock att det är markägaren själf, som håller dem till salu. Detta har kunnat ske; och det har visat sig mycket effektivt. När nu utskottet verkligen förklarar sig erkänna möjligheten af skyldighet för den, som säljer, att förete dylikt intyg och detta åtminstone i viss mån vore ägnadt att förebygga skogsåverkan af nu nämnda slag, skulle man kunna tro, att utskottet åtminstone hemställt om utredning i sådant syfte — och något annat är ju icke fråga om — men det har utskottet icke gjort. Och hvarför? Utskottet anser, att en dylik bestämmelse »otvifvelaktigt komme att verka såsom ett otillbörligt hinder

Om förekommande af skadegörelse å ungskog. (Forts.)

för skogsägarna själfva vid afyttrandet af sådana skogsprodukter, som i motionen afses».

Detta synes mig vara en ovanlig hänsyn för enskildas dispositionsrätt öfver deras skog. Vi hafva vanhäfdslagar, dimensionslagar för skog och alla möjliga förordningar med inskränkningar i den enskildes näringsfrihet, och jag kan då icke finna, hvarför denna rätt att sköfva ungskog skulle lämnas oförkränt. Det kan för öfrigt äfven tänkas andra utvägar, som vid utredningen skulle kunna sättas i fråga.

Till sist vill jag säga, att äfven om det onekligen bör åligga skogsägarna själfva att i den mån de kunna skydda skogen, är det dock ett allmänt intresse att sörja för skogens bevarande, hvilket äfven tagit sig uttryck i en mångfald förordningar. Äfven om genom utredningen icke skulle vinnas vidtagande af särskilda åtgärder, skulle i hvarje fall uppmärksamheten fästas på denna viktiga sak. Jag kan dock icke finna annat, än att utredningen kunde hafva särskilda åtgärder till följd, och får därför, herr talman, tillstyrka bifall till motionen.

Herr Ekelund: Jag kan icke värja mig för intrycket, att utskottet har i vise mån underskattat betydelsen af det missbruk, motionären med sitt förslag afser att råda bot för. När man såsom jag och många af mina grannar har personlig erfarenhet af alla de olägenheter detta missbruk för med sig, får man icke undra på, att vi se saken på litet annat sätt, än det utskottet gifvit uttryck åt. Utskottet har visserligen framhållit, »att de nu påvisade missförhållandena väl äro af den natur, att de påkalla en särskild uppmärksamhet, men att utöfver det skydd, enligt gällande strafflag, som våra skogar åtnjuta, några särskilda bestämmelser icke skulle vara behöfliga». Och framhåller utskottet också, att den hufvudsakliga orsaken till, att det slags skogsåverkan, hvarom här är fråga, tagit sådan utsträckning, egentligen skulle ligga däri, »att vederbörande skogsägare icke mer allmänt begagna sig af sin rätt att låta lagligen beifra tillgreppen». Ja, det kan man visserligen säga, att skogsägare i allmänhet icke begagna sig af sin rätt att beifra dessa tillgrepp. Men hvad är anledningen? Jo, anledningen är just den, att det är så ofantligt svårt i fall som dessa att åstadkomma laglig bevisning, och kan man icke åstadkomma en sådan, hvad tjänar det då till att beifra tillgreppen? De ske i allmänhet under skydd af nattens mörker med hjälp af en liten elektrisk ficklampa, och när de, som förfva dem, märka sig upptäckta eller känna på sig, att fara är å färde, försätta de sig i mörker, och äro de så skyddade. De behöfva sedan blott komma ut på vägen, och äfven om de då antastas af bevakningen, så hjälper det icke, ty då blir förmågan att leda förseelsen i bevis ännu mycket mindre.

Enligt min öfvertygelse finnes icke annat botemedel än att straffet göres strängare. För närvarande är påföljden så liten, att de personer, som syssla med förseelser af detta slag, tycka att de gärna kunna stå risken; det är icke så farligt, det gör så litet, om de blifva upptäckta. Detta förhållande bidrager äfven till att hos en stor del af allmänheten gifva stöd åt uppfattningen, att denna förseelse i själfva verket icke är så stor.

För min del skulle jag mycket önska, att frågan blefve föremål för en ingående utredning, och tror, att det är af allra största vikt, att så kommer att ske. Därför tillåter jag mig att i likhet med föregående talare yrka bifall till motionen.

Herr Fahlén: Jag kan icke neka till, att det är med en viss öfverraskning jag funnit, att de tvenne föregående ärade talarne försökt att göra denna fråga i viss mån till en stor fråga, då jag och utskottet i dess helhet däremot haft den uppfattningen, att det är en ganska liten och obetydlig fråga, åtminstone ifall man betraktar den såsom en skogsvårdsfråga, hvilken synpunkt motionären särskildt understryker.

Till utskottets motivering har jag knappt något att tillägga; den synes mig vara så uttömmande och så klar, som gärna kan begäras. Utskottet helt enkelt hänvisar till det tydliga sakförhållandet, att förseelse af ifrågavarande art för närvarande är belagd med straff i allmän strafflag, och straff, som kan blifva ganska eftertryckligt.

Nu säges af den förste ärade talaren, att det är lättare sagdt än gjordt att åtala slika förseelser. Näst föregående talare sade, att visserligen kan man åtala slika förseelser, men man kan icke åvägabringa bevisning. Denna invändning skulle jag vilja bemöta med frågan: Har man verkligen försökt att begagna sig af de rättsmedel, som finnas till hindrande af tillgrepp utaf ifrågavarande slag? Har man försökt det? Denna fråga har motionären åtminstone icke kunnat jakande besvara, utan hänvisat till det allmänna uttalandet, att det går icke för sig. Således -- här finnes ett klart och tydligt lagbud, som bör kunna tillämpas på ifrågavarande fall, men man vill icke tillämpa det, man säger, att man kan det icke och man bör således stifta en lag till, som gör den befintliga lagen mera effektiv. Jag undrar om detta är ett riktigt sätt att gå tillväga i fråga om lagstiftning: att skapa den ena lagen ofvanpå den andra, blott därför att man icke vill tillämpa den först stiftade lagen. Är detta ett sätt att vinna eftertryck åt lagstiftningen? Jag tror tvärtom, att detta är ett sätt att förslöa den kraft, som lagen har och bör hafva. Redan från den synpunkten tror jag, det vore synnerligen äfventyrligt att gifva sig in på åtgärder, i det syfte, som motionären antyd.

Dessutom kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten

Om förekommande af skadejördseungskog. (Forts.)

Om förekommande af skadegörelse å wngskog. (Forts.)

på, att här föreliggande förhållanden, såvidt mig blifvit upplyst, icke äga rum annat än på vissa högst få orter i vårt land och således äro rena undantagsförhållanden. Skall man verkligen skapa en särskild lagstiftning och vidtaga åtgärder för sådana undantagsförhållanden? På samma sätt skulle man kunna begära särskild lagstiftning för att hindra nedtrampning af åkrar och ängar, olägenheter, som äro ganska kännbara för mången jordägare. Men jag tror knappt, att Riksdagen vill vara med om särskilda åtgärder till förekommande af dessa och dylika olägenheter.

Det sades af den förste talaren, tror jag, att utskottet gått för långt i hänsyn till den enskilde och hans dispositionsrätt öfver skogen, detta med hänsyn till det uttalande utskottet gör i utlåtandets sista stycke. Ja, jag tror, att denna hänsyn icke må underskattas, och jag åberopar därvid, hvad jag nyss sade, att de ifrågasatta bestämmelserna skulle komma att få effekt på ett ytterst ringa fåtal platser i landet. Möjligen skulle de vid sådant förhållande kunna blifva betungande och drabba medborgare på platser, där dylika bestämmelser icke äro behöfliga, och just af detta skäl tror jag, att den hänsyn, utskottet velat visa i fråga om den enskildes disposition öfver skogarna, verkligen varit fullt befogad.

Det anföres för öfrigt af motionären och anfördes visst äfven af någon talare, att dessa saker kunna regleras genom ordningsföreskrifter i de olika städerna, och jag vet icke, hvarför detta remedium icke alltjämt skulle kunna tillgripas, om det visat sig bra. Men för detta fall kunna näppeligen särskilda lagstiftningsåtgärder vara behöfliga.

Jag yrkar således bifall till utskottets hemställan.

Herr Stendah! Det förefaller mig, som om utskottet i sitt utlåtande varit alltför mycket teoretiskt. Det har, såsom den siste ärade talaren sade, icke velat skapa en särskild lag. Ja, när skapa vi annat än särskilda lagar för särskilda behof? Om nu icke samma behof finnes öfver hela landet för en sådan lagstiftning, som föreslagits, vore det väl oriktigt att säga, att den nu ifrågasatta är en särskild lag, blott därför att de afsedda missförhållandena inträffat blott i vissa delar af landet.

Det är alldeles riktigt, såsom näst föregående talare och äfven den första talaren yttrade, att det är en omöjlighet för skogsägarne att öfva nödig kontroll. Det finnes icke möjlighet att förebringa bindande bevisning, såvida man icke tagit brottslingen på bar gärning, ty kommer han blott utom området, där stölden skett, så, äfven om han har säcken full med toppskott eller ett helt lass däraf, har han blott att neka, och det är omöjligt att bevisa, hvar han tagit dem. Det är icke han, som är skyldig att bevisa, att han icke begått stöld, utan det är markägarens skyldighet att bevisa, hvar åverkan ägt rum, och detta är i de flesta fall en ren

omöjlighet. Bevisningen kan icke åstadkommas annat än i undantagsfall. Vid sådant förhållande vore det gifvetvis icke till skada att ändra på en gammal lag, som icke kan tillämpas, och jag vill säga den siste ärade talaren, att vi verkligen ha många lagar, som nog kunna vara väl och bra skrifna, men som äro mycket svåra att tillämpa.

Om förekommande af skadegörelse å uingskog. (Forts.)

Jag kan icke förstå denna ömhjärtenhet mot dessa skogsåverkare och deras afnämare. Kunde man komma åt dessa senare — och det är uppenbarligen det motionären önskat — är det gifvet, att detta skulle vara sättet att få bort det onda. Men så länge dessa afnämare finnas, och så länge man vill pryda sina rum med toppar af unga träd, som man vet faktiskt äro stulna — ty ingen är väl så barnslig att tro, att en skogsägare själf vill toppa träden för att sälja toppskotten såsom prydnadsföremål — kan rättelse icke vinnas. Således hvar och en, som köper dessa toppar, inser nog, att de äro orättfånget gods, och jag tror icke, det vore någon som helst skada för skogsägarna, om de underkastade sig obehaget att, om de vilja begå en så oklok handling som att hålla till salu toppar af ifrågavarande slag, själfva gifva sig intyg om att topparna kommit från deras egen mark. Jag medgifver, att intyg kunna förfalskas. Det vore dock en svårighet, som skulle läggas i vägen för skogsåverkarna genom fordran på detta intyg, och den åstadkomme ett hinder för brotten.

Jag inser mycket väl, att, efter den behandling, utskottet låtit komma motionen till del, hvilket utskottet icke gjort sig mödan att söka förstå, är det svårt att här i kammaren åstadkomma något i motionens syfte. En begäran om återförvisning, det är jag säker på, skulle icke verka annat, än att utskottet vidhölle sitt beslut. Det är möjligt, att kammaren kan gå in på att bifalla motionen, men jag är icke säker på, att Andra kammaren skulle bifalla den. I hvilket fall som helst instämmer jag dock med greffe Lagerbjelke i hans yrkande om bifall till motionen.

Herr Ekelund: Herr Fahlén förvånade sig öfver, att man ville göra denna fråga till en stor fråga. Jag förmodar, att det är därför, att herr Fahlén är från Norrland, där kanske det förhållande råder, att man icke ser skogen för bara träd, som han icke kan förstå den betydelse, som en sådan här fråga, som nu för honom synes liten, kan hafva i de delar af landet, där motionären, greffe Lagerbjelke, jag och åtskilliga andra hafva vår varelse.

Så frågade herr Fahlén: »har man försökt begagna sig af de rättsmedel, som den nuvarande lagstiftningen gifver?» Jag är alldeles öfvertygad, att många i likhet med mig hafva gjort det, men det har alltid visat sig ofantligt svårt att få fram laga bevisning, när det gäller förseelser af ifrågavarande art. Och det gör,

Om förekommande af skadegörelse å ungskog. (Forts.) att man drager sig för att åtala, ty, såsom jag tillät mig säga, när jag förra gången hade ordet, lyckas man ej att kunna leda en förseelse i bevis, vinner man ingenting med att åtala, utan man snarare förlorar därpå.

Så talade herr Fahlén om, att man skall icke i onödan söka åstadkomma nya lagar. Men det afses icke med denna motion att åstadkomma någon ny lagstiftning, endast att skärpa förut befintlig, och när förhållandena på senare tider utvecklats i en sådan riktning, att en sådan skärpning är påkallad, kan jag icke se annat, än att man bör försöka åstadkomma den. Man behöver bara tänka på det alltmer stigande skogsvärdet, hvilket borde vara alldeles tillräckligt skäl till att en sådan skärpning åstadkommes. Det skulle, såvidt jag förstår, kunna göras på det sätt, att värdet på det tillgripna nedsättes, för att man skulle kunna få en annan straffnorm för förseelserna. Nu är det så, att, om icke värdet på det tillgripna uppgår till 15 kronor, kallas förseelsen åverkan, och straffpåföljden blir därigenom mindre. Sänkes åter värdet på det tillgripna till ett lägre belopp, skulle man kunna tänka sig, att en strängare straffnorm infördes, redan då en kvantitet af lägre värde tillgripits, och därigenom skulle man kunna få ett strängare straff infördt.

Jag har väl icke någon förhoppning, att kammaren nu skall bifalla motionen, men jag hoppas, att motionären icke skall förtröttnas utan komma igen äfven ett annat år, och i den förhoppningen tillåter jag mig fortfarande yrka bifall till motionen.

Grefve Lagerbjelke: Den andra talaren här har förklaradt, att till grund för utskottets afstyrkande utlåtande låg, bland annat, den omständigheten, att, såvidt utskottet hade sig bekant, inga åtgärder från markägarnes sida blifvit försökta för att få dessa skogstjufvar lagförda. Jag vill då säga, att ganska många sådana fall finnas. I Svartlösa häradsrätts protokoll förekommer det gång på gång dylika åtal, därvid vederbörande blifvit fälda; och jag kan upplysa, att för närvarande sitta två gubbar inne för denna förseelse, en pojke har skickats till uppfostringsanstalt, och en annan är genom villkorlig dom dömd till tre månaders fängelse. Men sådant verkar just ingenting, ty så länge det finnes tillfälle att sälja talltoppar i städerna, och så länge det finnes personer utan arbete, så gå de ut i skogarna och taga dessa toppar. Det kan icke hjälpas.

Samma talare förklarade, att utskottet utgått från att detta vore en liten fråga, då jag däremot ansåg, att det var en stor fråga. Ja, jag anser det verkligen vara en stor fråga, icke blott med afseende å det stora antalet träd som förstöras, utan äfven med hänsyn till exemplet. Det är demoraliserande för den stora allmänheten att se dessa talltoppar torgföras. De manas däri

genom till att äfven själfva taga sådana; och reser man särskildt med söndagstågen till Stockholm, har man tillfälle att se, huru de resande föra med sig talltoppar massvis.

Jag vill ytterligare påpeka att, när den nya jaktstadgan infört förbud för att döda vissa småfåglar, kan jag icke finna, hvarför det icke ex analogi skulle kunna ifrågasättas förbud att topphugga barrträd. Jag kan icke finna något principiellt hinder däremot.

De två sista talarna hafva slutat sina anföranden till förmån för motionen med att det var synnerligon klen förhoppning, att denna skulle af kammaren bifallas. Jag får för min del säga, att jag, efter att hafva åhört hvad som yttrats från motsidan, anser mig hafva de bästa förhoppningar, och därför ber jag ännu en gång att få yrka bifall till motionen.

Friherre De Geer, Louis: Jag är fullkomligt öfvertygad, att det bedrifves mycket stort ofog genom att tillägna sig toppar på tallar och unga granar till julgranar, och detta gäller omkring icke blott Stockholm utan äfven många andra större städer. Nu säger man, att det är bra orimligt att då icke vilja gå med på en skärpning af den här lagen. Det vore väl icke för mycket att, då sådant ofog bedrifves, man gjorde hvad man kunde för att hindra det. Men saken är icke så enkel. Det är icke fråga endast om skärpning af förut befintlig lag utan om införande af en ny princip i fråga om *bevisningsskyldigheten*. Det gäller ju för närvarande att, om jag har en sak i min hand, det icke tillkommer mig att visa, att jag är rättmätig ägare till den, utan den som vill bestrida lagligheten af min besittning skall bevisa det. Den principen är genomgående i hela vår processlagstiftning. Det är en mycket allvarlig sak att göra ändring i den principen, och någonting sådant kan icke ifrågakomma, om icke ytterst viktiga skäl för ett sådant frångående finnas. Nu säger man här, att detta är nödvändigt därför att det är omöjligt att bevisa i det här fallet, att folk har olofligt afverkat. Ja, det tror jag är mycket svårt, men det är också mycket svårt på många andra områden. Jag ber blott att få erinra om jaktstadgan och huru svårt det är att skydda jakträtten. Det vet hvar och en, som haft att göra med det, att det är ytterligt svårt att få någon tjufskytt fälld, och det är ännu svårare än att bevaka granar och tallar, ty de stå ju stilla och där *kan* man lättare anordna bevakning, men ingen människa kan hafva två ojäfviga vittnen, som följa älgar och harar. Det är mycket svårare att i den vägen skaffa bevisning, men icke kan man därför uppställa den fordran, att för hvarenda hare som säljes på torget skall medfölja bevis, att den skjutits på ägarens egen mark. Jag tror således, att det icke här finnes så talande skäl, att man skulle kunna frångå den princip, som i öfrigt gäller.

Om förekommande af skadegörelse å ungskog.
(Forts.)

Om förekommande af skadegörelse å ungskog.
(Forts.)

Det har talats om, att det borde utfärdas förbud för att sälja talltoppar. Det tror jag skulle vara synnerligen drakoniskt. Det kan ju finnas personer, som finna det med sin ekonomiska fördel förenligt att odla tallplantor till salu för att tillfredsställa storstädernas behov af tallgrenar, som användas för prydnadsändamål. Det kan finnas många dylika fall, där det skulle vara hårdt att utfärda ett sådant förbud.

Vidare har det sagts, att man får se hela familjer komma hem från landet och hafva med sig grenar. Om man skulle vilja finna hjälp mot det genom en sådan lagstiftning, skulle man väl icke utfärda förbud att sälja, utan man skulle förbjuda att plocka sådana grenar, äfven om man gjorde det på egen mark. Jag tror, att de herrar, som på grund af det bestående missbruket yrkat på en ny lagstiftning i detta afseende, icke hafva så noga genomtänkt, hvilka konsekvenser det skulle medföra och hvilka fordringar, som skulle uppstå på många andra håll på liknande skärpning i lagstiftningen eller förändringar i bevisningsskyldigheten, och jag tror därför, att utskottet gjort rätt i att afstyrka motionen, hvarför jag tillåter mig att yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr Fahlén: Endast ett par ord för att bemöta de näst föregående talarne, som direkt vändt sig emot mig.

Deras yttranden voro ju så tillvida intressanta, som de kastade en alldeles ny belysning öfver spörsmålet, som är i fråga. Den ene talaren framkom med förslag, att man skulle rent af presumera, att innehafvandet af en talltopp här i Stockholm eller andra liknande städer skulle sammanhänga med olofligt tillgrepp. Det är väl att gå för långt. Så kom den andra talaren, grefve Lagerbjelke, och sade, att det skulle vara skäl att i lag införa ett allmänt förbud att taga toppar af träd. Det blefve verkligen en lag i sino pryddo, och jag undrar just, om icke då utskottets nyss klandrade försök att häfda den enskildes dispositionsrätt öfver sin skog är mera befogadt, än jag trodde.

Grefve Lagerbjelke talade också om, huru demoraliserande det vore, om man obehindradt läte den trafiken fortgå, att snart sagdt enhvar, som gjorde en lustresa utom staden, kunde plocka med sig talltoppar, och frågade, huru man skulle råda bot därför. Ja — härtill vill jag fråga den ärade talaren: hur tänker han, att detta skall ordnas? Skola de resande kanske blifva deklarationsskyldiga vid ankomsten till staden rörande åtkomsten af topparna? Det skulle väl också taga sig besynnerligt ut. Utskottet har verkligen icke kunnat tänka sig, hvilken utväg man skulle vilja föreslå för att komma till rätta med den saken. För egen del tror jag, att hvad som verkligen demoraliserar är, att den lag, som finnes, icke blir tillämpad på förekommande fall; och jag tror, att orsaken,

hvarför den icke tillämpas i större utsträckning, är den, att folk (om förekommande af skadegörelse å ungskog. (Forts.)
 törs icke, vill icke tillgripa de medel man har i sin hand för att skydda sin egendom. Ville man göra det, kunde man bättre komma till rätta med dessa förhållanden och kunde gifva lagen helgd och eftertryck. Det gör man icke genom att skapa nya lagar eller påbygga förut befintliga. Hvad för öfrigt beträffar grefve Lagerbjelkes yttrande rörande vissa rättsfall, som han åberopade, tycker jag det tydde på, att lagen kan med synnerlig fördel användas. Felet är, att den icke blir använd, då den borde användas.

Herr Ekelund sade, att jag såg icke skogen för träd. Det finnes mycket träd i Norrland, och många gånger är fallet där, att personer utan tillstånd och utan rätt taga både toppar och träd, men vi hafva därför icke begärt särskild lagstiftning till skydd för markägarne.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets utlåtande.

Grefve Mörner: Från min hemtrakt har jag också erfarenhet om de missförhållanden, hvarom motionen talar, liksom att det är fullkomligt omöjligt att med de nuvarande föreskrifterna råda bot för detta onda.

Jag tror, att de, som försvara utskottets utlåtande, allt för mycket antagit, att hvad som erfordras är en ändring af strafflagen. Här begäres emellertid blott en utredning om, huru den påvisade skadegörelsen skall kunna förekommas. I sådant afseende hade herr Fahlén i sitt första anförande ett yttrande, som jag icke kan låta stå alldeles oemotsagdt. Han ansåg, att det borde tillkomma städerna själfva att reglera saluhållande af sådana här talltoppar, m. m. — således en analogi med städernas kontroll angående saluhållande af diverse saker, som för städernas invånare äro af skadlig eller mindervärdig beskaffenhet. Men i nu förevarande afseende hafva städerna uppenbarligen icke något intresse att skydda sina invånare för någonting. Stadsborna tycka, att det är ganska bra att med dessa kvistar pryda sina rum och därigenom få in i sina hem en doft af skog och natur. Nu ifrågasätter dock herr Fahlén, att det skulle vara stadsmyndigheterna, som skulle skydda landtbefolkningen och uppträda såsom skogens vårdare. Här blir alltså en intressekonflikt, och då synes initiativet böra utgå från statsmakterna, som äro bägge parternas öfverordnade. Huru reglerna i detalj skola formuleras, har icke motionären föreslagit, utan öfverlämnat den saken åt Kungl. Maj:t, som bäst kan reda upp den.

Friherre De Geer yttrade, att ett bifall till motionen skulle föranleda en omkastning af bevisningsskyldigheten, som vore okänd för den nuvarande lagstiftningen. Det tror jag icke, att man kan säga. Om man ser på jaktstadgans 15 §, säges där: »Den tid, då jakt efter något villebråd förbjuden är, må sådant icke till salu utbjudas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas. så framt icke lag-

Om förekommande af skadegörelse i ungskog. (Forts.) ligen visas kan, att detsamma blifvit fångadt under tillåten tid eller på annat lofligt sätt förvärfvad». Och fiskeristadgan säger: »Förbud mot fångande af fisk å viss tid eller under viss minimistorlek gäller jämväl såsom förbud att inom området, som med förbudet afses, till salu hålla eller utbjuda, sälja, köpa eller från ort till annan forsla det slags fisk, så framt icke visas kan, att den blifvit på lofligt sätt förvärfvad».

Herr Stendahl uttryckte den misstron, att, äfven om denna kammare här i dag skulle bifalla motionen, det icke skulle leda till, att den blefve af Riksdagen antagen. En sådan misstro kan jag för min del icke finna berättigad. Det var en lika lydande motion i fjol. Den afvisades visserligen af Första kammaren, men bifölls af Andra kammaren, och jag har ingen anledning antaga, att Andra kammaren detta år har ändrat mening. Om därför Första kammaren bifaller motionen, så torde icke vara osannolikt, att den kommer att af Riksdagen antagas, hvarför jag tillåter mig yrka bifall till motionen.

Herr Pers: Jordbruksutskottet, som hade samma motion till behandling äfver i fjol, gaf redan då motionen en ganska ingående behandling, och äfven i år har jordbruksutskottet begrundat motionen och de därvid framställda skälen ganska omständligt. Det har således icke sin riktighet, såsom en talare här sagt, att utskottet icke skulle hafva ägnat motionen tillbörlig uppmärksamhet. Men hufvudskälet till att utskottet kommit till det resultat, som föreligger, är redan uttryckt af friherre De Geer. Det har ansetts så vanskligt att införa beifrande af brott på det här stadiet, och vi hafva icke, såsom också herr Fahlén påpekade, känt oss öfvertygade, att skogsägarna gjort hvad man kunnat vänta af dem för att skydda sin egendom. Det bör kunna göras åtskilligt mera i den vägen, och först när man är öfvertygad, att det är gjordt som kan göras för att häfda äganderätten, bör man skrida till de åtgärder, som motionären ifrågasatt. Man får tänka sig, att vid åtskilliga andra tillfällen det skulle vara bekvämt för dem, som vilja skydda sin egendom, att öfverflytta detta besvär på polismyndigheterna i städerna. Fisk och trädgårdsprodukter af olika slag, som torgföras, kunna äfven vara åtkomna på olofligt sätt, och jag tror, att det vore en ganska vanskligh sak att flytta beifrandet af dessa brott på städernas myndigheter, och det är det, som hufvudsakligen föranledt utskottet till det slut, hvartill det kommit, d. v. s. att förorda afslag å motionen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemstäl-

lan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Om förekommande af skadegörelse å ungskog.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51;

Nej — 62.

Vid ånyo skedd föredragning af jordbruksutskottets den 2 och 5 denna månad bordlagda utlåtande nr 14 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t, angående förbud för köpare af skogsegendom att under viss tid afverka skog å fastigheten utöfver husbehof, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 2 och 5 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 15 i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 60 § i lagen den 23 oktober 1891, angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Om ändring i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 83, hade herr Olausson m. fl. hemställt, att Riksdagen ville för sin del besluta, att § 60 i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, sådant detta lagrum lydde enligt lagen den 20 juli 1905, skulle erhålla följande ändrade lydelse, att träda i kraft den 1 januari 1913.

Om ändring i lagen angående väghållningsbeväringens utgörande på landet.
(Forts.)

Af uppskattade kostnader för underhållandet af allmän väg, och färja lämnas tre tiondelar af statsmedel.

Därutöfver — — — — —

Det statsbidrag — — — — — vägstyrelsen.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Reservation hade afgifvits af herrar *A. T. Odelberg, P. Paulson, E. A. Lindblad* och *Aaby A. W. Ericsson* mot motiveringen.

Herr Lindblad, Ernst: Jag vill påpeka, att vi äro fyra reservanter från denna kammare, och vår reservation gäller motiveringen, det är hufvudsakligen sista punkten i motiveringen, mot hvilken vi opponerat oss, och den lyder så:

»Om ock goda skäl kunna anföras till bifall för motionärernas förslag, synes det därför utskottet lämpligt, att med pröfningen af förslaget må, i *afvaktan på resultatet* af den nyligen föranstaltade *utredningen* i ämnet, tills vidare anstå.»

Denna punkt fanns icke i det först tryckta förslaget, som aflämnades inom utskottet, men kom till sedermera i ett särskildt skrifvet utlåtande, och denna lilla mellanmening är enligt min åsikt alldeles i strid mot Första kammarens ståndpunkt till denna fråga vid alla föregående riksdagar. Och som det torde vara synnerligen olämpligt, om här finge insmyga sig en sådan motivering, som skulle gå stick i stäf häremot och som kunde uppfattas som en maning för den sittande kommittén och af den blifva tagen såsom ett bestämdt direktiv, finner jag nödigt yrka, att kammaren måtte godkänna utskottets kläm med ogillande af motiveringen i denna del.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande, förutom beträffande motiveringen, hvartill han ville återkomma efteråt, endast vore yrkadt, att hvad utskottet hemställt skulle bifallas.

På sedermera gjord proposition biföll kammaren utskottets förevarande hemställan.

Beträffande härefter motiveringen yttrade herr talmannen, att i afseende därpå allenast yrkats, af herr *Lindblad*, att det stycke, som började med orden »Om ock goda skäl», skulle utelämnas.

Därefter gjordes propositioner, först på godkännande af utskottets motivering samt vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 2 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande nr 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående statens öfvertagande af väghållningsdistrikten åliggande skyldighet att bygga och underhålla allmänna broar och färjor på landet m. m.

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 174, hade herrar *Olsson* i Berg och *Johansson* i Mellbyn hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag därom, att kostnaderna för färj- och brohållningsbesväret för alla de färjor och broar å landet, som åläge väghållningsdistrikten att bygga och underhålla, måtte helt och hållet öfvertagas af staten och med statsmedel bestridas, samt att alla afgifter för begagnande af ifrågavarande allmänna färjor och broar eller de s. k. färj- och bropenningar upphöra.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på återopade grunder hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Grefve Lagerbjelke: Jag har ett yrkande att framställa beträffande motiveringen. I motionärernas motivering talas endast om den ojämnt drabbande underhållskostnaden för större broar. Äfven utskottet har samma utgångspunkt, i det utskottet säger:

»Det torde icke kunna förnekas, att de väghållningsdistrikt, hvilka hafva större broar eller färjor att bygga och underhålla, i allmänhet härigenom äro mera betungade än väghållningsdistrikt, inom hvilka sådana broar och färjor icke finnas eller där väghållarne äro från underhållet däraf befriade.»

Med denna utgångspunkt kunde man hafva trott, att utskottet funnit skäl tala för, att detta missförhållande ordnades, men utskottet inskränker sig icke härtill, utan finner »vissa skäl tala för att staten helt öfvertog den väghållningsdistrikten åliggande skyldighet att bygga och underhålla allmän bro och färja på landet». Således *alla* slag af broar, icke endast de större. Detta synes mig icke väl gå ihop — konklusionen strider ju uppenbart mot premissen. Jag tror icke heller, att utskottet öfverskådat följderna för staten af att öfvertaga kostnaderna för underhållet af alla allmänna broar, hvilken kostnad utan tvifvel blefve oerhördt stor. I Svartlösa härads vägdistrikt, i hvars vägstyrelse jag varit ledamot, har uti många år upptagits ett förslagsanslag af 6,000 kronor endast för ombyggnad och underhåll af smärre broar; och tänker man på hela riket, måste kostnaderna gå till högst afsevärda belopp. Jag kan då icke finna annat än olämpligt att utan någon som helst utredning gå med på ett uttalande, som skulle kunna tolkas såsom ett direktiv för de sakkunniga att förorda statens öfvertagande af kostnaderna för alla broar.

Om statens öfvertagande af skyldigheten att bygga och underhålla allmänna broar och färjor på landet m. m.

Om statens öfvertagande af skyldigheten att bygga och underhålla allmänna broar och färjor på landet m. m.
(Forts.)

Jag tillåter mig därför yrka, att första stycket af utskottets motivering, måtte helt och hållet utgå samt att i andra stycket ordet »emellertid» för sammanhangets skull likaledes måtte utgå.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande, förutom beträffande motiveringen, hvilken fråga han ämnade företaga till afgörande efteråt, annat yrkande ej framställts, än att utskottets hemställan skulle bifallas.

På sedermera gjord proposition biföll kammaren, hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Beträffande härfter motiveringen yttrade herr talmannen, att i afseende därå endast vore yrkadt, att både det stycke, som började med orden »Det torde icke kunna förnekas», och ordet »emellertid» i det näst därpå följande stycket skulle utelämnas.

Därefter gjordes propositioner, först på godkännande af utskottets motivering samt vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af jordbruksutskottets den 2 och 5 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående bidrag af statsmedel till kostnaderna för indelning och förbättring af enskilda vägar på landet, biföll kammaren, hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om utredning rörande den norrländska fiskarbefolkningens bostadsförhållanden.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 2 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande nr 18, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om den norrländska fiskarbefolkningens bostads- och fiskerättsförhållanden.

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 33, hade herr Öberg hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande den norrländska fiskarbefolkningens bostads- och fiskerättsförhållanden samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kunde föränleda.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande den norr

ländska fiskarbefolkningens bostadsförhållanden samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kunde föranleda.

Om utredning rörande den norrländska fiskarbefolkningens bostadsförhållanden.
(Forts.)

Reservation hade afgifvits af grefvarne *A. H:son Wachtmeister* och *R. G. Hamilton* samt herr *G. A. E. Kronlund* mot vissa delar af motiveringen.

Grefve Wachtmeister, Axel: Blott några få ord. Jag har reserverat mig mot utskottets motivering under denna punkt därför, att jag ansett, att då utskottet förra året hemställt om en allmän utredning rörande fiskeribefolkningens vid våra kuster bostadsförhållanden, hade utskottet, då utskottet i år begärt endast en partiell utredning för de norrländska kusterna, bort göra ett tillägg. Jag uttalade i fjol, då denna fråga var före i kammaren, att jag ansåg det vara att börja i galen ände att börja med de norrländska kusterna, och jag är fortfarande af samma mening. Jag är dock öfvertygad om, att vare sig därom nämnes i motiveringen eller icke, vare sig Riksdagen därom skrifer till Kungl. Maj:t eller icke, så skall det beslut, Riksdagen förlidet år fattade angående vissa fiskehamnars byggande, med nödvändighet medföra en utredning äfven hvad angår mellersta och södra Sveriges kuster — i första hand för de fiskelägen, där fiskehamnar skola byggas. Och det resultat, som då vinnes, kan ju bli normerande äfven för andra fiskelägen.

Jag har intet yrkande att göra.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af jordbruksutskottets den 2 och 5 innevarande mars bordlagda utlåtanden:

nr 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheten Petsarfverum på Gottland,

nr 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra regementsskrifvarbostället Styfvinge nr 1 och 2 med underlydande i Östergötlands län, samt

nr 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra fänriksbostället Värlebo nr 2 i Kalmar län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Angående försäljning af vissa under Gripsholms kungsladugård dagsverksskyldiga torp. Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 2 och 5 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af de under Gripsholms kungsladugård i Södermanlands län dagsverksskyldiga torpen Nygårdet nr 1 och Sörtorp nr 1.

I proposition, nr 32, af den 9 februari 1912 till Riksdagen, hvilken proposition remitterats till jordbruksutskottet, hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att de under Gripsholms kungsladugård i Kärnbo socken af Södermanlands län dagsverksskyldiga torpen Nygårdet nr 1 och Sörtorp nr 1 finge hvar för sig försäljas, Nygårdet till Karl Magnus Helgstrand och Sörtorp till Carl Conrad Wallin under vissa uppgifna villkor;

dels ock att de genom försäljningen inflytande medel måtte få användas på samma sätt som köpeskillingarna för områden, försålda från de under domänstyrelsens förvaltning ställda, staten tillhöriga skogsegendomar eller utarrenderade jordbruksegendomar.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på åberopade grunder hemställt, att Riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

Reservation hade afgifvits af herr *E. A. Lindblad*, hvilken dock ej framlagt sin åsikt.

Herr statsrådet Petersson: Utskottet har afstyrkt den nu föredragna kungl. propositionen, och jag skulle för min del icke haft anledning att särskildt yttra mig nu, då det är mycket stor sannolikhet för, att kammarens beslut kommer att gå i enlighet med utskottets hemställan, därest jag icke hade ansett, att hvad utskottet i sin motivering för afslag anfört vore af den beskaffenhet, att kammaren näppeligen med denna motivering åtminstone kan afslå den kungl. propositionen.

Utskottet säger, att utskottet gifvetvis icke har något att erinra emot att ifrågasvarande torpare beredas tillfälle att med äganderätt förvärfva sina innehafvande lägenheter. Men utskottet gör invändning mot själfva det föreslagna vederlaget, d. v. s. köpeskillingen, och den grund, på hvilken den köpeskillning, som här förordas, är byggd. Utskottet säger nämligen:

»Nämnda vederlag, som, såsom nyss nämnts, skulle utgöras af kapitalvärdet af lösen för dagsverksskyldigheten, torde — om hän-

syn tages till den förefintliga tendensen till stegring af dagsverksvärdet — icke kunna betraktas annat än såsom skälig lösen för kronans rätt till torpen i den utsträckning, samma rätt nu är mot afgäld uppläten till torparna. Men vid sådant förhållande skulle kronans rätt i öfrigt till torpen enligt det föreliggande förslaget utan ersättning afstås».

Det är nu detta, som åtminstone för mig är litet svårt att begripa. Frågan är ju: täcker den föreslagna köpeskillingen den rätt kronan äger eller täcker den icke denna rätt? Täcker den såväl åkerjorden plus husbehofsskogen som äfvenledes den skog, som möjligen kan finnas utöfver husbehofvet? För att kunna gifva ett svar på denna fråga, måste man enligt mitt förmenande ovillkorligt göra klart för sig, med hvad rätt dessa torp innehafvas af de nu ifrågavarande åborna eller torparne, ty därmed, för så vidt jag förstår, står eller faller den invändning, som utskottet gjort, att köpeskillingen icke skulle täcka äfven skogens värde. Då ber jag att få erinra därom, att kammarkollegium uti sitt i denna fråga afgifna yttrande alldeles gifvet utgått från den ståndpunkten, att berörda torp innehades af åborna med samma rätt som åbor i allmänhet besitta kronohemman. Jag skall, för att ytterligare visa den saken, be att få lämna ett litet utdrag af Konungens befallningshafvandes i Södermanlands län resolution i anledning af en från Karl Magnus Helgstrand den 4 juni 1899 inkommen ansökning om åborätt, och det är just en af dessa torpare, som nu sitta som åbor, och han anhåller nu att få köpa sitt innehafvande torp. Förutvarande innehafvare af torpet hade enligt handlingarna genom köpekontrakt af den 26 mars 1898 för en summa af 1,850 kronor till sökanden Helgstrand försålt sagda åborätt. Helgstrand hade således förvärfvat åborätten för ett pris af 1,850 kronor, och så begärde han att blifva af Konungens befallningshafvande inrymd i åborätten, och härpå svarar nu Konungens befallningshafvande i sin resolution: »Detta med hvad mera handlingarne innehålla har Konungens befallningshafvande tagit i öfvervägande, och finner på grund af hvad i ärendet förekommit skäl antaga sökanden Karl Magnus Helgstrand till åbo å det under Gripsholms kungsladugård dagsverksskyldiga torpet Nygårdet i Kärnebo socken och Selebo härad med åtnjutande af de i kammarkollegii kungörelse af den 29 februari 1808 stadgade förmåner och med åliggande att utgöra föreskrifna dagsverken och öfriga åbon lagligen tillhörande skyldigheter.» Det måste väl således anses, att denne Helgstrand, med hvilken den andra åbon är fullt likställd, innehar sitt torp med den rätt som åborätt i allmänhet medför, endast med den skillnad, att afgälden här skall utgå till arrendator af kronoegendomen i stället för till kronan. Har då denna åbo rätt till skog utöfver husbehofvet eller har han det icke? Om jag då går till 1894 års skogslag, som talar om äfven den rätt som kronans åbor hafva

Angående försäljning af vissa under Gripsholms kungsladugård dagsverksskyldiga torp.
(Forts.)

Angående försäljning af vissa under Gripsholms kungsladugård dagsverkskyldiga torp.
(Forts.)

till skogen, kan jag icke se annat än att dessa åbor hafva precis samma rätt som vanliga kronoåbor hafva till skogen: »Skog å krono- samt allmänna inrättningars hemman och lägenheter, som under stadgad åborätt innehafvas, må, därest icke för något fall särskilda medgifvanden och föreskrifter annat förmå, i allmänhet endast till husbehof af åbon användas. Dock äger, när skäl därtill förefinnas, i afseende på kronohemman Konungens befallningshafvande och i afseende på öfriga ifrågavarande hemman den myndighet, under hvilkens vård hemmanet står, att på ansökning af åbon medgifva honom rätt att under behörigt iakttagande af den hushållningsplan, som för skogen kan varda fastställd, densamma äfven till afsalu begagna.»

Och så förekommer i nästa paragraf, huru han skall gå till väga för att få en hushållningsplan uppgjord, och då äger han ej öfverskrida denna hushållningsplan, men enligt den ändring, som förra året gjordes uti 46 §, äger han utan utsyning äfven taga i anspråk den skogstillgång som finnes utöfver husbehofvet. Är detta riktigt, kan jag icke se annat än att den köpeskillning, som här föreslagits och som grundar sig på en kapitalisering af dagsverkskyldigheten, hvilken är värd långt mera nu än förut, tillika inbegriper hela värdet af skogen.

Nu är köpeskillingen föreslagen lika för båda dessa torp eller, såsom det står i propositionen, till 5,850 kronor. Man har sagt, att man ej var öfvertygad om att det var riktigt, att köpeskillingen blefve lika för båda dessa torp, då det finnes en viss skillnad uti verksvärdet på ena och andra torpet. Det har emellertid nu verkställts en särskild s. k. okulärbesiktning på denna skog, hvarom domänstyrelsen låtit föranstalta, som jag förmodar, på grund af någon framställning från jordbruksutskottet. Af denna har jag fått del och denna okulärbesiktning visar, att värdet å skogen, när husbehofsskogen undantages, är 3,833 kronor för det ena och 3,533 för det andra torpet — de äro således så godt som i detta fall jämställda.

Med hänsyn till hvad jag nu yttrat, kan jag icke för min del inse, huru det skulle blifva möjligt för Kungl. Maj:t att komma fram med ett förslag, där man grundar köpeskillingen på annat än den afgäld, som en gång är fastslagen. Det är ju samma princip som gäller för att erhålla skattemannarätt i allmänhet å kronohemman, d. v. s. där är det föreskrifvet, att den till staten utgående grundrântan skall läggas till grund för köpeskillingen, och den blir gifvetvis ofantligt mycket lägre än det belopp, som här är fråga om. Således anser jag för min del, att det finnes goda skäl för kammaren att bifalla den kungl. propositionen.

Herr Lindblad, Ernst: Jag har nödgats att här anteckna mig såsom reservant, och jag ställer mig helt och hållet på den

förebragta utredningens sida och måste komma till samma resultat som kammarkollegium tillrådt Kungl. Maj:t, att nämligen dessa brukare måste betraktas såsom åbor och därför också tillerkännas lösningsrätt. Men det är att märka, att det är icke den lösningsrätt som Riksdagen antog vid upplätelser år 1901 och 1904, då i ena fallet det var fråga om 22 torp från Väderbrunn och i det andra 6 torp under Helgesta. Ty då var dagsverkspriset satt till så lågt belopp som 59 öre, då däremot här räknas med 2 kronor 25 öre. Dessa dagsverkspris äro därjämte i stigande, hvilket också gör att redan i närvarande stund brukaren, då han icke finner det vara någon fördel att för torpet sitta och betala en så pass dyr afgäld, möjligen kan tvingas gå från hus och hem. Den ena har betalt sina byggnader och den andra har ärfvt den från företrädaren, och då är det ju hårdt om kronan skulle drifva dem ifrån deras ställen, ty tillgångarna medgifva icke att ensam bygga efter behöfvat. Jag var där i går afton och gick i skogen och kan bestyrka att skogen har icke det höga värde man uppgifvit. Husen äro klena på det ena torpet, år 1907 bestämde syn en ny ladugårdsbyggnad för 500 kronor, utom kostnaden för virket. Arbetet skulle vara verkställt år 1910, men ännu har ingenting åtgjorts. Brukarens tillgångar äro icke stora och besittningsrätten är osäker, ty man må väl kalla den så, när han icke vet, huruvida han kan fullt utnyttja skogen eller icke. Jag har inom utskottet yrkat återremiss till första afdelningen för att af något officiellt dokument från jägmästare inhämta närmare angående skogsvärdet, men utskottet hade visst mycket brådtom och tyckte det gjorde ingenting om frågan finge komma upp ett följande år. Men då vi nyss hörde från statsrådsbänken, att det svårligen låter sig göra att komma med något annat förslag än det som nu är afgifvet i år, finner jag all anledning yrka återremiss, hvilket yrkande jag alltså här ber att få framställa.

Herr Tamm: Jag ber att få konstatera, att utskottet bestämdt ställt sig på den ståndpunkten, att ifrågavarande torpare böra beredas tillfälle att få friköpa sina torp. I hufvudsak är således utskottet icke af annan åsikt än Kungl. Maj:t. Men hufvudorsaken hvarför utskottet ansett att det icke borde göras i år, ligger uti de orden att »det vederlag, som ifrågasatts för att kronan skulle afhända sig sin rätt till torpen, tillmåtts i viss mån godtyckligt», och det torde måhända kunna gifvas mig rätt uti att få göra ett sådant påstående, då vi först i dag fått höra att det gjorts en uppskattning af skogen och resultatet utaf denna.

Men det var icke endast det skälet, som föranledde utskottet att anse, att man bör vänta till ett följande år. Det var också, såsom jordbruksministern antydde, den ovisshet, hvaruti man sväf-vade, huruvida det skulle ligga full rättvisa i att för båda dessa

Angående försäljning af vissa under Gripsholms kungsladugård dagsverkskyldiga torp.
(Forts.)

Angående
försäljning af
vissa under
Gripsholms
kungsladugård
dagsverkskyldiga
torp.
(Forts.)

torp, som ligga på ganska olika afstånd från förbindelser och hvilka, såsom det särskildt framhållits, ha väsentligen olika arealer åt sig upplåtna, tillmäta alldeles samma inlösningsbelopp, 5,850 kronor. Och dessutom, huru hade denna summa uppkommit? Icke genom någon uppskattningsnämnd utan endast genom värdering af domänintendenten i Södermanlands län — och honom tror ju kammaren kolossalt på — det var genom honom ensamt som beräkningen uppgjordes att man skulle på basis af 4 % kapitalisera den afgäld, som torpen skulle hafva att erlægga. Några åbor, som äro ganska likställda med dessa, äro de, hvilka haft sin åborätt under Hvitfeldtska stipendiestiftelsen och sedermera fått friköpa dem. Efter hvilka grunder ha de fått friköpa? Jo, deras afgäld har kapitaliserats efter 3 1/2 % och dessutom få de — och detta har varit afgörande för många inom utskottet — efter värdering af skogen i viss mån betala för den skog, som finnes utöfver husbehovet. Utskottet har således ansett att en värdering ungefär i likhet med hvad som sker vid andra upplåtelser från kronan här hade bort ske.

Nu har herr statsrådet åberopat en visserligen blott okulär besiktning, men som visar att där finnes ett skogsvärde af icke mindre än 3,800 kronor för det ena och 3,500 kronor för det andra torpet. Är det då, när man icke helt ställer sig på den utgångspunkt, från hvilken herr statsrådet utgick, rätt att utan att utskottet haft tillfälle att bedöma dessa nytillkomna utgifter bifalla den kungl. propositionen? Nej, visserligen icke, ty det skulle väl då kunna sägas, att det kunde hända att kronan i detta fall afhände sig sin innehafvande egendom för ett värde mindre än hvad rätt och billigt vore.

Nu har herr Lindblad kommit med ett helt annat yrkande än jag trodde han skulle komma med, och jag skall icke bestrida att, efter inhämtande af innehållet i de handlingar som herr statsrådet åberopar, frågan kan hafva kommit i något olika läge, men då jag är rädd att äfven med dessa papper utskottet icke skall kunna komma till något annat slut än det hittills gjort, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad, Ernst: Jag kunde ju lämna alldeles åsido herr Tamms lilla observandum i afseende på kammarens förtroende för min person, men jag skall blott erinra herr Tamm om att, då han själf var chef för jordbruksdepartementet, kunde han nog i den egenskapen icke annat än sätta tro till de uppgifter som af domänintendenten lämnades i hans officiella värderingar o. s. v., men detta är ju någouting som i allt fall icke influerar på den föreliggande frågan.

I afseende å värderingsförhållandena är det stor skillnad emellan de Hvitfeldtska lägenheterna och dessa torp. De förra äro dona-

tionshemman, och deras innehafvare hade ingen rätt att köpa sig till sina hemman, för såvidt ej Kungl. Maj:t och Riksdagen enats därom och bestämt villkoren därför. Men här åter hade jag att ta hänsyn till hvad Riksdagen åren 1901 och 1904 bestämde, dock med den väsentliga skillnaden, att dagsverkspriset då sattes till 59 öre och i fråga om kapitaliseringen att denna skulle ske efter 5 %. Nu föreslog jag att man evalverade efter 4 % och således ginge dessa åborättsinnehafvare ändå litet hårdare in på lifvet, och då frågar ändå herr Tamm hvarför man i detta fallet icke bör gå ändå hårdare tillväga. Att man icke *kan* gå efter de bestämmelser, som gällde för Hvitfeldtska donationshemmanen, finner jag alldeles uppenbart.

Angående försäljning af vissa under Gripsholms kungsladugård dagsverkskyldiga torp.
(Forts.)

Herr statsrådet Petersson: Jag ber er att få erinra, att Riksdagen i ett par alldeles liknande fall fattat beslut i enlighet med hvad Kungl. Maj:t här föreslagit, nämligen åren 1901 och 1904. Jag vill dessutom erinra därom, att kronan icke, utan att träda gällande författningar och lagbestämmelser för nära, kan taga bort eller förfoga öfver ett enda träd, som finns på dessa lägenheter. Kronans rätt i detta fall inskränker sig ju egentligen till att utöfva förmynderskap öfver skogen så till vida, att den genom sina författningar vakar öfver, att skogsbeståndet bibehålles där, alldeles på samma sätt som t. ex. på häradsallmänningar. Är det riktigt — och detta har icke förnekats —, att dessa åbor innehafva sina torp med samma rätt som den vanliga åborätten, då är det principiellt riktigt, såvidt jag förstår, att de få friköpa dem mot erläggande af den köpeskillning, som kommer fram, när man lägger afgälden till grund och kapitaliserar den. Och jag säger ännu en gång, att ettdera måste väl blifva fallet: antingen att torparne sitta kvar som åbor — och om de veta sina rättigheter och begagna sig af sina rättigheter, vill jag påstå, att de ej må illa däraf — eller också att statsmakterna bereda dem tillfälle att på det sätt, som nu är föreslaget, få köpa sina lägenheter fria. Jag kan ej se någon annan väg.

Herr Odelberg: Hade den utredning, som nu här framlagts af statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, presterats i den kungl. propositionen, kan det ju hända, att utskottet kommit till ett annat resultat än det gjort, men som ärendet förelåg i utskottet var ett tillstyrkande omöjligt.

I propositionen föreslås, att två torp skola få friköpas för samma belopp, nämligen 5,850 kronor, ehuruval det ena torpet har en areal af 65 tunnland och det andra en areal af 88 tunnland. Akerarealen är ungefär densamma, men hvad skogsarealen beträffar är en skillnad på öfver 20 tunnland mellan det ena och det andra torpet. Det finnes ej ett ord taladt om skogens beskaffenhet, men då man

Angående
försäljning af
vissa under
Gripsholms
kungsladu-
gård dags-
verkskyldiga
torp.
(Forts.)

vet, att skog å kungsgårdar i allmänhet brukar vara väl skött och värdefull och kanske kunde uppskattas till 500 kronor pr tunnland, fann utskottet anmärkningsvärdt, att samma låga lösesumma vore för båda torpen föreslagen.

Nu har enligt statsrådets upplysning en värdering af skogen kommit till stånd i dessa dagar, och man har funnit, att å det ena torpet, äfven om man icke uppskattar värdet af själfva skogsmarken till ett enda öre, skog finnes till ett värde af 6,592 kronor, däraf såsom husbehovsvirke beräknats 2,758 kronor 75 öre, samt att det andra torpet, fastän dess areal är betydligt större, har ungefär samma värde på skogen. Då enligt hvad herr statsrådet äfven upplyst dessa torpare redan nu skulle äga en ganska vidsträckt dispositionsrätt till skogen, är ju antagligt att, om allt detta blifvit i den kungl. propositionen meddeladt, ett tillstyrkande af densamma blifvit följden, då ingen af utskottets ledamöter hade något att i princip erinra mot friköpandet, ehuru väl man nog kan befara, att följden däraf blir, att skogen kommer att nedhuggas.

Nu har här yrkats återremiss, för att man ånyo skulle få taga frågan under ompröfning i utskottet. Det skulle ju kunna tänkas, att det då blefve en hemställan om bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och jag, som gärna ville vara med om, att dessa torpare få friköpa sina torp, skall för min enskilda del ej motsätta mig återremiss af ärendet.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare därpå att utlåtandet skulle visas åter till utskottet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af jordbruksutskottets den 2 och 5 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra fältväbelsbostället Bälinge nr 5 Toresgård med Bälinge nr 8 Bengtsgård i Älfsborgs län,

nr 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra korpralsbostället Knifberga nr 2 i Östergötlands län, och

nr 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra hospitalshemmanet Vallkärra nr 7 i Malmöhus län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo Första kammarens andra tillfälliga utskotts den 29 nästlidne februari och den 2 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 3, i anledning af herrar Fredrik Berglunds och Roséns motion, nr 87, om beredande af rätt för pensionerad ordinarie järnvägstjänsteman till fribiljetter för visst antal resor å statens järnvägar. Om rätt för pensionerad järnvägstjänsteman till fria järnvägsresor.

I en till Första kammaren afgifven motion, nr 87, hemställde herrar *Fredrik Berglund* och *Rosén*:

»att Riksdagen behagade hos Konungen anhålla om meddelande af bestämmelse, att pensionerad ordinarie järnvägstjänsteman (man eller kvinna) må vara berättigad att årligen erhålla fribiljetter, efter förut innehaft klass, för två resor fram och åter å statens järnvägar».

Utskottet hade i förevarande utlåtande på åberopade grunder hemställt, att Första kammaren behagade för sin del besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning, huruvida och i hvad mån pensionerad ordinarie järnvägspersonal borde erhålla fribiljetter, samt därefter vidtaga de åtgärder, hvartill utredningen kunde föranleda.

Grefve Hamilton, Hugo: Tjänstemännen vid statens järnvägar åtnjuta som bekant för närvarande i viss omfattning rätt till fria resor. Utskottet har nu i anslutning till motionärernas förslag uttalat sig för, att denna förmån, om också i mera inskränkt omfattning, måtte få bibehållas af dem, äfven när de taga afsked och få pension. De skäl, som utskottet härför anfört, torde kunna subsumeras under fyra punkter.

Utskottet uppgifver, att denna förmån är tillförsäkrad pensionerade järnvägsmän i Norge och Danmark och vid vissa af våra privatbanor. Utskottet framhåller vidare, att denna förmån, som utan tvifvel är en förmån i tjänsten, icke tagits i betraktande vid pensionernas bestämmande. Utskottet framhåller ytterligare, att denna förmån icke kan i någon nämnvärd grad inverka på statens trafikinkomster, och betonar i detta sammanhang, att den däremot har stor betydelse för pensionärerna, hvilka skulle sätta så mycket större värde på förmånen, som de under sin tjänstetid vant sig vid fria resor och inrättat sin ekonomi därefter, samt skulle betrakta rätten till fria resor såsom tecken på samhörighet med järnvägsstaten.

Jag antager, att jag ej misstager mig, då jag förmodar, att utskottets hufvudmotiv ligga i de två af mig sist anförda punkterna. Här är å ena sidan fråga om en förmån, som, om man betraktar den i och för sig, ej spelar nämnvärd roll för statsver-

Om rätt för pensionerad järnvägs-tjänstemän till fria järnvägs-resor.
(Forts.)

ket. Å andra sidan är det fråga om en tjänstemannakår, som har ett ansvarsfullt och ansträngande arbete och som man gärna vill visa en vänlighet. Jag medgifver villigt, att detta är ett ganska tilltalande motiv, men jag ser mig ändå nödsakad att här inför kammaren häfda den ståndpunkt, som jag vid flera föregående tillfällen, då jag deltagit i detta ärendes behandling, ansett mig böra intaga.

Jag skall be att få göra några erinringar vid utskottets motivering och de skäl, som utskottet anfört.

Utskottet hänvisar, som jag nämnde, till Danmark, men af motionärernas egen framställning framgår, att där sådan förmån, som här är i fråga, ej är tillförsäkrad järnvägsmännen i allmänhet, utan att det där tyckes vara så, att chefen för statsjärnvägarne har rättighet att på ansökan och i särskilda fall bevilja denna rätt äfven åt för detta järnvägstjänstemän. Och detta är ju eu helt annan sak.

Jag vill beträffande de privata järnvägarne icke bestrida, att det möjligen kan förhålla sig så, som utskottet uppgifvit, att åtskilliga enskilda järnvägar i Sverige tillerkänna äfven de afskedade tjänstemännen rätt till fribiljetter, men hvarken nu eller vid de föregående tillfällen, då jag sysselsatt mig med detta ämne, har det lyckats mig att få reda på några dylika banor. Jag har väl hört uppgifvas, att det vid en och annan bana är så, att trafikchefen kan på ansökan och i särskilda fall bevilja dylik rätt, men jag har icke hört, att det finnes någon allmän rätt vid de privata banorna, utan tvärtom att dessas målsmän ställa sig mycket betänksamma mot den nu ifrågasatta reformen. Jag anför detta, icke för att jag anser, att förhållandet vid privatbanorna skulle utgöra något hinder för att medgifva reformen, om staten finner detta rätt och klokt, utan för att visa, att det här rör ett område, där man måste tänka sig noga för, emedan statsmakternas beslut kommer att inverka tvingande på enskilda näringsidkare.

Utskottet har äfven framhållit, att denna förmån icke tagits i betraktande vid bestämmande af pensionerna. Det är mycket rätt, men det kan väl icke åberopas som något skäl, hvarför den skall bibehållas efter afskedstagandet, då den ej heller har tagits i betraktande vid lörens reglerande. Det finnes, mina herrar, för många tjänstemannakärer dylika förmåner, som icke tagits i betraktande vid lörnernas reglerande och som kunna vara för tjänstemännen ibland oväsentliga, men ibland också ganska betydande. Här utdelades nyss ett betänkande från bevillningsutskottet, som erinrar om den skattefrihet för tjänstehundar, som åtnjutes af skogstjänstemännen. Jag erinrar om, att samma skogstjänstemän äfven hafva en viss rätt till fri jakt. Det är för dem en stor källa till glädje och trefnad och för många af dem af stor ekonomisk betydelse, men hittills har jag ej hört någon ifrågasätta, att äfven pensionerade skogstjänstemän

skulle få komma i åtnjutande af dessa fördelar. Jag tror, att för hvarje tjänstemannakår finnas fördelar, som ej inräknas i tjänsteförmånerna, men som äro angenäma att ha, men som icke desto mindre försvinna vid afskedstagandet.

Allt detta är emellertid för mig underordnade synpunkter. Det, som för mig är det viktigaste, är, att utskottet ej tillräckligt beaktat den verkliga anledningen till att i tjänsten fria resor i viss omfattning åtnjutas af järnvägstjänstemännen. Detta beror därpå, att järnvägstjänstemännen tvingas att tjänstgöra och vara bosatta på orter, som äro så isolerade, att det skulle vara en ren hårdhet att icke söka underlätta deras existensvillkor genom att i någon mån bereda dem fria resor. Den olikhet olika orter emellan, som i detta hänseende förefinnes, kan ej utjämnas genom dyrortstillägg. Det torde äfven vara svårt att bestämma, att vid en del stationer det skall förekomma fria resor, men vid andra icke, och därför hafva allesammans fått förmånen af sådana. Men det skälet bortfaller, då de taga afsked. Då kunna de bosätta sig hvar de finna bekvämast, och detta är ju så mycket lättare för järnvägstjänstemännen, som de i olikhet med andra statens tjänstemän åtnjuta förmånen af fri flyttning på statens järnvägar.

Med ett ord, jag tror icke, att det lönar sig att söka efter några andra sakskaäl för denna förmån än det, som, såsom jag sagt, äfven förefaller mig vara hufvudsaken för utskottet, nämligen välviljan. Och detta är ju i och för sig ett ganska behjärtansvärdt motiv, men när det gäller att bevilja fribiljetter på statens järnvägar, tror jag, att det är ett ganska riskabelt motiv, ty, mina herrar, både järnvägsstyrelsen och Kungl. Maj:t äro ständigt utsatta för ansökningar, för en pression från alla håll med bön om nedsättning i resekostnaderna och med bön om fribiljetter, och alltid anför man såsom skäl, att denna förmån ju ej spelar någon egentlig roll för statsverket, men en mycket stor roll för dem, som begära den. Detta är ju också, om man blott ser på de enskilda fallen hvar för sig, ovillkorligen sant, men många bäckar små göra en stor å, som det heter, och hittills har därför hvarken Kungl. Maj:t eller Riksdagen ställt sig sympatiserande till detta anslag. Då fribiljettsreglementet sist reviderades, hade ju Kungl. Maj:t en alldeles särskild anledning att fästa sig vid det föreliggande fallet, emedan denna fråga petitionsvis dragits under Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t afslog då upprepade gånger framställningar i detta syfte, och utom de goda skäl, som i öfrigt kunde däremot anföras, hade Kungl. Maj:t att stödja sig på dels Riksdagens alldeles tydliga uttalande år 1903, att man skulle fara försiktigt fram med beviljandet af fribiljetter, dels ock den omständigheten, att det förslag, som nu ligger före, motionsvis bragts under Riksdagens pröfning år 1898 och då afstyrkts af statsutskottet samt afslagits af riksdagens båda kamrar.

I Första kammaren har denna fråga under senare år ej varit

Om rätt för pensionerad järnvägstjänstemän till fria järnvägsresor.
(Forts.)

Om rätt för före, men flera gånger i medkammaren. Ja, den föreligger där pensionerad äfven vid innevarande riksdag och har behandlats af Andra kam-järnvägs- marens tredje tillfälliga utskott, som liksom vårt utskott tillstyrkt tjänstemän till motionen. Det kan ju vara rätt intressant att observera, att Andra fria järnvägs- kammarens utskott anser, att man äfven bör taga i betraktande, resor. om icke de där fribiljetterna, som man anser, att de pensionerade böra få, äfven kunna få begagnas af deras hustrur. Det är så karakteristiskt för, huru man ökar ut en fråga vidare, när man skall bestämma dylika saker. Men det är också konsekvent, ty dessa hustrur hafva under sina mäns tjänstetid vant sig vid fria resor, och det är äfven för dem en afsaknad, när deras män blifva pensionerade, att ej vidare få åtnjuta förmånen. Men Andra kam-marens tredje tillfälliga utskott har vid två föregående tillfällen tillstyrkt denna motion utan framgång. Andra kammaren har bägge gångerna, både år 1909 och år 1910, afslagit motionerna. År 1909 skedde det efter votering med ganska stor pluralitet och år 1910 skedde det utan votering.

För min del tror jag, att denna kammare skulle göra klokt, om den i denna fråga icke skilde sig från den uppfattning, som gjort sig gällande i medkammaren, och på grund däraf, herr talman, ber jag att få yrka afslag å såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Grefve Lagerbjelke: Afslag på utskottets hemställan har nyss yrkats af grefve Hamilton. Detta kan icke förvåna, då han upprepade gånger såsom departementschef behandlat framställningar af enahanda slag och därvid afstyrkt Kungl. Maj:ts bifall till dessa. Det förefaller mig, att han möjligtvis nu gått till sitt bedömande med något af förutfattad mening. Jag vill äfven säga, att, då jag själf först läste denna motion, äfven jag gick till frågans behandling i utskottet med förutfattad mening i samma riktning. Ju mera jag satt mig in i frågan, har jag dock kommit till en annan uppfattning.

Grefve Hamilton har nyss upprepat de fyra skäl, som utskottet framhållit såsom stöd för sin tillstyrkan af motionen. Utskottet har först åberopat, att den nu ifrågasatta rätten till fribiljetter funnes vid statsjärnvägarne i ett par grannländer och likaså vid åtskilliga enskilda järnvägar i Sverige. Grefve Hamilton förklarade att det nog vore si och så med den saken. I Norge och Danmark ägde chefen för statsjärnvägarna att i vissa fall medgifva rätt till fribiljetter. Detta är ju dock i sak detsamma, om rätten beviljas. Grefve Hamilton nämnde vidare, att han ej hade reda på, huruvida enskilda järnvägar för närvarande bevilja pensionerade järnvägstjänstemän rätt till fribiljetter. Utskottet har ej tagit reda på, hvilka enskilda järnvägar det är, men har jag af en kammarleda-mot, som är verkställande direktör för ett par enskilda järnvägar,

inhämtat, att så verkligen är fallet vid en del sådana inom riket. Emellertid har utskottet ej fäst särskild vikt vid detta första skäl; och då torde det ej vara värdt att uppehålla sig vidare därvid. Det lär nog ej heller inverka så mycket på kammarens bedömande.

Utskottet har vidare anfört, att billigheten kräfver, att de tjänstemän, som under sin tjänstetid haft förmånen af fribiljetter, äfven skulle få behålla denna rätt i någon mån efter sitt afskedstagande. Jag anser verkligen, att billigheten kräfver detta. Pensionen är bestämd i förhållande till de förmåner, som medfölja en tjänst. Nu är denna rätt till fribiljetter visserligen ej någon förmån, som tillförsäkrats järnvägstjänstemännen i samma ordning som deras andra löneförmåner, men den tillkommer dem dock med fullt lika stor säkerhet, ty hvilken som än bestämmer den, Kungl. Maj:t eller Riksdagen, kan, tror jag, ingen ens ett ögonblick tänka på att borttaga den för i tjänst varande järnvägstjänstemän. När nu denna rätt tillkommer dem med samma säkerhet som hvarje annan löneförmån, så synes mig billigheten kräfva, att den pensionerade i någon mån får behålla rätten. Det är i mycket blygsam proportion som motionärerna begära den; och utskottet har uttryckligen förklarar, att det icke anser ett vidsträcktare medgifvande, än motionärerna föreslagit, böra ifrågakomma.

Den förste talaren i detta ärende framhöll också, att andra tjänstemannakårer inom riket äfven hafva dylika förmåner och utan tvifvel skulle komma med yrkanden att få behålla desamma efter afskedstagandet, därest den föreliggande framställningen bifölles. Hvad har nu grefve Hamilton åberopat för fall i detta afseende? Det är några skogsbetjante, som för närvarande slippa betala skatt för sina tjänstehundar. Det tyckes mig verkligen vara ett synnerligen obetydligt fall att åberopa och kan väl ej föranleda några farliga konsekvenser. Några andra fall åberopades ej af grefve Hamilton, och jag tror ej heller, att ett enda sådant fall, som kan verka afskräckande, kan nämnas. Det enda jag vet är, att rikstelefonisterna hafva rätt att få sina telefoner för något nedsatt pris. De äro dock i små ekonomiska omständigheter, och när de lämna sin tjänst, tror jag ej, att en enda af dem komme att ha telefon utan nedsättning i gällande pris. Skulle någon ifrågasätta att få behålla sin telefon för en eller annan kronas nedsatta pris, anser jag, att bifall till en sådan begäran skulle innebära en direkt förmån för rikstelefon, i det denna genom nedsättningen finge en inkomst, som den annars ej alls skulle fått. Icke åtnjuta posttjänstemän rätt till fri postbefordran för sina försändelser och icke tulltjänstemän rätt att få tullfritt införa varor. Jag kan ej finna någon motsvarande förmån för någon annan tjänstemannakår.

Den förste talaren framhöll vidare, att den verkliga anledningen till, att järnvägstjänstemännen fått denna förmån till fri-

Om rätt för pensionerad järnvägstjänstemän till fria järnvägsresor.
(Forts.)

Om rätt för pensionerad järnvägstjänstemän till fria järnvägsresor.
(Forts.)

biljetter under tjänstetiden, skulle vara, att de tvingades att bo på aflägsna håll och därför måste hafva vissa förmåner.

I detta afseende vill jag invända, att man med afseende å fri-biljetter får skilja på två olika slag: det ena tillkommer järnvägstjänstemän under formen af visst antal fribiljetter för deras egen personliga del. Det andra slaget består af fri frakt för lifsförnödenheter och dylikt, af vissa fria biljetter för hustru och barn samt af vissa extra fribiljetter för personlig del. Det är nu endast fråga om, att pensionerade järnvägstjänstemän skulle få behålla någon ringa del af förstnämnda rätt. Denna rätt anser man, att de förut haft under tjänstetiden i samband med tjänsten och icke på grund af förflyttning till andra orter eller af dylika skäl.

Utskottet har dessutom anfört två andra skäl för bifall till motionen. Det ena är, att dessa fribiljetter icke skulle i nämnvärd mån inverka på statens inkomster af järnvägstrafiken i dess helhet. Och det andra skälet är det, att de pensionerade tjänstemännen sätta synnerligt stort värde på att få behålla denna förmån, som ger dem ett visst samband med det verk, de förut tillhört. Det är sant, att utskottet fäst synnerligen stor vikt vid dessa två skäl; och mot dessa har den förste talaren icke haft ett enda ord att anmärka.

Den förste ärade talaren slutade sitt anförande med att säga, att han ansåg det vara klokt af kammaren att afslå motionen. Jag tror för min del, att det skulle vara klokt af denna kammare att bifalla motionen. Det har icke varit främmande för Riksdagen, när den beviljade ökade löneförmåner och förbättrade pensioner åt sina järnvägstjänstemän, att dessa vid innehafvandet af sina tjänster erfore större trefnad och social tillfredsställelse. I sådan riktning skulle med all säkerhet ett bifall till nu föreliggande motion verka. Detta kan i många fall vara af den allra största betydelse för hela vårt land, men jag behöfver icke här ingå på, hvilken fördel detta skulle kunna medföra i särskilda fall.

Jag tillåter mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Swartz: Den siste ärade talaren anförde såsom hufvudskäl, hvarför man skulle bifalla utskottets förslag om fribiljetter åt pensionerade järnvägstjänstemän, att pensionen borde sättas i förhållande till de förmåner, som varit förenade med själfva tjänsten, och att eftersom järnvägstjänstemännen under tjänstetiden haft rätt till fribiljetter, däraf borde följa, att när de blifvit pensionerade, jämväl i någon mån en sådan rätt för dem borde fortfarande existera.

Jag kan för min del icke finna annat, än att det är ett resonemang, som haltar i ganska betydlig mån. Om det vore riktigt, borde man ju kunna säga, att detta skulle utföras därhän, att alla de förmåner, som en tjänsteman under tjänstetiden haft,

borde vinna uttryck i pensionen. Detta är dock något, som man alldeles bestämdt tagit afstånd från vid fastsläandet af pensionsbeloppet. Jag ber att härvidlag alldeles särskildt få erinra om den omständigheten, att åtskilliga tjänstemän hafva att i sina löneförmåner räkna på ortstillägg, d. v. s. ett tillägg beroende på den plats, där de måste tjänstgöra. För att i någon mån utjämna olikheten i afseende å lefnadskostnader mellan den ena tjänstgöringsplatsen och den andra har detta ortstillägg meddelats dem. Men i och med detsamma, tjänstemannen tager afsked, upphör detta ortstillägg och därmed all tanke på, att pensionen skulle bestämmas med hänsyn till det åtnjutna ortstillägget. Tjänstemannen får, äfven om han tjänstgjort på en ort, som medför rätt till det högsta ortstillägget, icke pensionen bestämd på annat sätt än en tjänsteman i samma lönegrad, som tjänstgjort på en plats, där sådant ortstillägg icke förekommer. Detta är naturligtvis beroende på det förhållandet, att man ansett, att, när en tjänsteman slutat tjäna staten, han har rätt att bosätta sig hvar som helst, och att det således står honom fritt att bosätta sig på en sådan plats, där lefnadskostnaderna äro billigare än å den ort, där han förut tjänstgjort. Och under sådana förhållanden bortfaller ju behofvet af detta ortstillägg. Det vill synas mig, som om man närmast skulle kunna jämföra den förmån, som består i fribiljetter åt järnvägs-tjänstemän under tjänstetiden, med denna förmån af ortstillägg för tjänstemän inom olika verk, för den händelse tjänstemannen har sin tjänstgöring på plats, där ortstillägg behöfves. Det är i egenskap af järnvägstjänstemän, som de hafva denna särskilda förmån. Det är just därför, att de äro nödsakade att vistas på orter, som — i många fall — ligga, såsom man brukar säga, långt bortom all ära och redlighet, som denna rätt till fribiljetter blifvit meddelad. Att detta sedermera blifvit en allmän rättighet äfven för sådana, som icke äro precis lika mycket i behof af fribiljetter som sådana tjänstemän som vistas i ödemarken, det är ett bevis på, huru lätt det är att få en rättighet att sprida sig, och hur svårt det är att begränsa den till de fall, då den i främsta rummet borde komma i betraktande.

Med dessa jämförelsepunkter, som angäfvos redan af den förste talaren, vill det synas mig, att just den bärande grunden för utskottets resonemang är undanryckt. Det är icke så, att samtliga löneförmåner skola vinna uttryck i pensionen. Det är alldeles bestämdt sagdt, att hvad som skall vinna uttryck i pensionen det är hvad som räknas till *lön*, men icke något därutöfver. Således i detta fall kan det icke heller bli fråga om fribiljetter. Jag tror därför i likhet med hvad här framhållits af föregående talare, att detta är något som man sökt konstruera fram för att därmed så att säga bereda litet plåster åt sitt samvete, då man så gärna velat visa välvilja mot dessa personer, hvilka man icke velat genast be-

Om rätt för pensionerad järnvägstjänstemän till fria järnvägsresor.
(Forts.)

Om rätt för pensionerad järnvägs-tjänsteman till fria järnvägs-resor.
(Forts.)

röfva de förmåner, som de varit vana vid under tjänstetiden. Det är välviljan, som är det egentliga motivet, och detta har varit ett försök att på något sätt logiskt motivera saken. Men det är detta försök, som jag tror icke har lyckats, därför att det går ut från en oriktig premis. Och då står bara välviljan kvar. Och då är det icke längre fråga om en rättighet för speciellt dessa tjänstemän, utan då är fältet ganska uppgifvet. Det är icke längre fråga om någon rättighet, som dessa järnvägstjänstemän skulle få på grund af ett förutvarande tjänsteförhållande, utan det är en rättighet, som de skulle få, därför att de förut haft en fördel, som man tycker sig icke vilja genast helt och hållet beröfva dem. Men ger man sig in på det området, då tror jag alldeles bestämdt, att man kommer in på gungfly. Jag kan vitsorda riktigheten af den förste ärade talarens uppgift, att ansökningarna om fribiljetter äro mycket talrika. Och har man intet annat att stå på än välviljan, då kan man icke längre hålla på den satsen, att statens järnvägar skola vara något som går ihop affärsmässigt, utan man kastar in en annan faktor vid bedömandet af huru man skall sköta sig på dessa järnvägar. Vill man göra på det sättet, då skall man skilja saken helt och hållet från järnvägarna och gifva ett särskildt anslag för beredande af möjligheter för pensionerade järnvägsmän att erhålla fribiljetter. Det är det enda sättet, såvidt jag kan förstå. Men gör man så, då har man klart för sig det ringa sambandet mellan den föregående tjänsten och denna fördel, och man har också klart för sig, hur svårt det är att begränsa rätten till just dessa personer, och man har klart för sig, att man öppnar dörren, om icke alldeles på vid gafvel, i alla fall så pass mycket, att det blir svårt att hålla igen den, då ansträngningar göras att öppna den ännu mera.

Därtill kommer den omständigheten, att jag tror, att det kommer att inverka högst väsentligt på de enskilda järnvägarna och verka såsom ett tvång på dem att visa liknande välvilja mot sina tjänstemän. Detta är ett skäl vid sidan af saken.

Men för mig har hufvudskälet, då jag yrkar afslag å hela framställningen, varit det, att den synes mig vara byggd på en oriktig grund. Då denna grund icke håller, anser jag, att någon framställning om utredning icke bör göras.

Grefve Lagerbjelke: Den egentliga utgångspunkten för den siste talaren, när han vändt sig mot utskottets hemställan, har varit den allmänna regeln, att vid sättande af pensionsbelopp man icke tager i betraktande det ortstillägg, som vederbörande kan hafva haft. Detta anser jag icke alls tala mot den hemställan, som utskottet gjort. Jag anser nämligen, i anslutning till hvad jag förut i dag i denna fråga yttrat, att järnvägstjänstemännens rätt till fribiljetter är af två slag, samt att det af mig förut omförmälda se-

nare slaget är att anse som ett slags ortstillägg; och har det icke alls ifrågasatts, att vid bestämmandet af det antal fribiljetter, som skulle tillkomma pensionerade järnvägstjänstemän, någon som helst hänsyn skulle tagas till detta ortstillägg.

I motsats till hvad den siste talaren anser, synes det mig ej heller alls vara svårt att begränsa den nu ifrågasatta rätten till fribiljetter för pensionerade järnvägstjänstemän. Det har föreslagits i motionen, att det skulle bli rätt till två fribiljetter. Utskottet har emellertid icke velat bestämt förorda detta, utan har velat lämna öppet åt Kungl. Maj:t att utreda frågan äfven i detta afseende.

Den siste ärade talaren har slutat med att säga, att han anser, att en sådan här rätt till fribiljetter för pensionerade järnvägstjänstemän skulle mycket svårt inverka på de enskilda banornas ekonomi. Hvarken den förste eller den siste talaren har haft något att invända mot utskottets påstående, att denna rätt för pensionerade järnvägstjänstemän icke skulle kunna hafva något nämnvärdt inflytande på statens järnvägars budget. Jag har då svårt att fatta, att en dylik rätt skulle kunna ha något större inflytande på de enskilda järnvägarnas budget. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Berglund, Fredrik: Den förste ärade talaren framhöll, att under tjänstetiden ägde järnvägstjänstemännen rätt till ett visst antal fribiljetter, men att, så snart pensionsåldern inträder, denna rätt förloras. Nu är det väl tydligt, att denna rätt representerar ett ekonomiskt värde, som faller bort, utan att någon hänsyn härtill förekommer vid pensionstagandet. Det är emellertid i oändligt många fall, som de pensionerade järnvägstjänstemännen till följd af sjukdom, som — åtminstone i en mycket stor del af fallen — är ådragen under tjänsten, äro i behof af att besöka bad- eller kurorter för att söka återvinna eller åtminstone förbättra sin hälsa. Detta blir emellertid omöjligt för dem på grund af de mycket begränsade ekonomiska förhållanden, som för dem inträda efter pensionstagandet.

När man betänker, att våra statsbanor årligen befordra nära 22 millioner resande, 21,8 millioner — jag har just sett efter i den senaste statistiken — och att de pensionerades antal utgör omkring 1,500, inser man, hur ofantligt litet det skulle inverka på statsjärnvägarnas ekonomi, om de pensionerade beviljades denna lilla rätt till fribiljetter.

Greve Hamilton anförde som skäl mot beviljande af denna rätt, såvidt jag kunde fatta, det rent principiella skälet, att staten borde mycket noga tänka sig för, innan den beviljade en sådan rätt. Han ansåg, att det enda skälet för bifall vore den rena välviljan. Ja, man kan ju resonera så.

Det har ock anförts äfven ett annat skäl mot förslaget, näm-

Om rätt för pensionerad järnvägstjänstemän till fria järnvägsresor.
(Forts.)

Om rätt för pensionerad järnvägstjänsteman till fria järnvägsresor.
(Forts.)

ligen kostnaden. Denna måste dock bli mycket ringa. Ty det är stadsgadt, att en resande med fribiljett icke får medfölja ett tåg, om det icke finnes tillgång till plats i tåget. Och då platsbesättningen uppgår till endast 27 % af det disponibla antalet, anser jag, att följderna icke kunna bli farliga.

I våra grannländer utdelas fribiljetter åt pensionerade järnvägstjänstemän mycket allmänt. I Danmark kan man få sådana på ansökning hos generaldirektionen för järnvägarna, och i Norge utdelas sex fribiljetter åt hvarje pensionerad tjänsteman.

Jag förstår icke, huru man kan rida upp på dessa principiella skäl och tala om att så många andra löntagare skulle komma och begära samma förmån. Utskottet har dock visat, att den princip, som här ifrågasatts, icke alls äger tillämpning på andra kategorier. Grefve Hamilton framhöll äfven, att denna fråga varit före två gånger i Andra kammaren och där afslagits. Men jag ber herrarna betänka, att det utskott, som där hade frågan om hand och skärskådat den, enhälligt förordat förslaget liksom ock detta utskott gjort. Jag vågar därför vända mig till herrarna med en varm och vördsam vädjan att icke följa enbart dessa abstrakta och ohållbara principer utan tänka på, om det icke här vore skäl att tillämpa välviljans princip. Staten kan här såsom en god husbonde visa gamla trotjänare välvilja utan att förorsaka sig själf kostnad och därigenom bereda dessa gamla trotjänare en fördel, som medför stor tacksamhet och social tillfredsställelse.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Vid lördagens sammanträde beslöt kammaren att bifalla en motion, som gick ut på att bekosta fria resor för lungsotpatienter vid resa till och från kustsanatorier. Jag tillät mig att komplimentera ordföranden i tillfälliga utskottet för formuleringen af klämmen. Enligt den formuleringen begärde Riksdagen »en utredning, huruvida och i hvad mån statsunderstöd borde lämnas till bestridande» etc. Den kläm, som tillfälliga utskottet föreslagit i föreliggande fråga, kan jag däremot icke biträda. Herrarna finna således att det är mera i form än i sak, som jag står emot tillfälliga utskottet.

Utskottets argumentering baserar sig hufvudsakligen på, att järnvägspersonalen borde i form af pension komma i åtnjutande af någonting, som motsvarar dessa fördelar, som de haft under sin tjänstetid. Jag skulle för min del icke hafva något emot en utredning, i hvad mån det är rätt och billigt, att järnvägstjänstemän komma i åtnjutande af någon pension, som motsvarar dessa fördelar, men då vill jag, att den skall gå ut i form af pension och icke såsom en naturaförmån. Ty med den tendens, som ligger i tidsandan att utsträcka och utvidga statens industriella verksamhet,

är det absolut nödvändigt att följa vissa principer och framför allt låta detta vara detta.

Jag bryr mig icke om, hvilket inflytande denna fråga kan få på privatbanornas ekonomi, de få sköta sin ekonomi som de behaga. Men jag är fullt öfvertygad, att om Riksdagen beviljar pensionerade järnvägstjänstemän en naturaförmån, det icke lär dröja många solhvarf, innan andra tjänstemän komma och med argument hämtade från det af Riksdagen fattade beslutet yrka på naturaförmåner. Det kommer att förrycka affärerna.

Det är af detta skäl, som jag för min del yrkar afslag på utskottets hemställan i den formulering, den här erhållit.

Herr Hellberg: Jag har icke haft tillfälle att åhöra diskussionen i dess helhet -- jag kom in, då herr Swartz hade ordet. Men jag blef, när jag hörde honom utveckla sina åsikter i denna fråga, förvånad öfver, att en så praktisk man kunde tala så teoretiskt. Han kom med sitt resonemang till det slut, att här endast välviljan vore afgörande, och då kunde precis lika väl andra kategorier än dessa uttjänta järnvägstjänstemän komma och göra anspråk på samma förmån. Jag lämnar till herrarna själfva att bedöma, om icke detta är ett mycket teoretiskt resonemang. Huru uppfattar folk i allmänhet denna sak? Man ser det som ett helt naturligt förhållande, att när dessa personer ha använt hela sitt lif i järnvägens tjänst och därunder haft en afsevärd förmån i fria resor, det icke är något annat än vanlig, enkel billighet, att de, när de ändtligen tjänat ut, få i någon mån behålla denna förmån. Jag tror alldeles bestämdt, att om man beviljar dem denna lilla förmån, det icke skall på något vis lända till den konsekvensen, att andra pensionerade tjänstemän komma och säga: Vi vilja också ha fria järnvägsresor. Herrarna finna nog själfva, att förhållandena för dem och för järnvägsmännen icke kunna jämföras.

Den siste ärade talaren sade, att han för sin del icke ställde sig afvisande mot framställningen, men ville bereda den önskade förmånen i form af pension och icke i form af naturaförmån. Jag tycker att det också är ett mycket teoretiskt resonemang af en praktisk man. Hvad blir skillnaden om de få denna naturaförmån, som är en väsentlig fördel för dem, eller om de få den under en annan form, såsom en del af pensionen? Jag kan icke se någon skillnad i sak.

Jag tror, som sagdt, att det är den allmänna uppfattningen i denna fråga, att det är rätt och billigt att de uttjänta järnvägstjänstemännen få behålla litet af sina gamla förmåner. I andra länder har det ansetts rätt och billigt. Så mycket kunde man åtminstone göra att låta frågan gå till utredning, såsom utskottet föreslår, en utredning om, huruvida och i hvad mån pensionerade järnvägstjänstemän borde erhålla fribiljetter.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Om rätt för pensionerad järnvägstjänstemän till fria järnvägsresor.
(Forts.)

Om rätt för
pensionerad
järnvägs-
tjänstemän till
fria järnvägs-
resor.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Det finnes en annan motsättning mot praktisk, som kallas opraktisk. Det är opraktiskt att göra ett sådant medgifvande åt allenast en kategori tjänstemän och därmed hos dem, som icke kunna få åtnjuta det, väcka pretention på någon ersättning för de förmåner, som kamraterna få. Jag har icke inlåtit mig på någon kritik af utskottets betänkande, men där finnes nog mångt och mycket, som kan kritiseras. Påståendet, att det kostar staten ingenting, är falskt. Huru många fribiljetter skola utdelas, för att man skall säga, att det kostar något? Om man låter en person resa fritt, så kostar det. Det är teoretiskt och praktiskt riktigt. Vidare vill jag påpeka, att här står, att de skulle få fria resor »fram och åter»; »fram och åter» kan vara mellan Malmö och Riksgränsen. Såvidt jag förstår finnas icke några bestämmelser om dessa resor. Här är mycket som med fog kan kritiseras, både i motionärernas och utskottets motivering, men jag vill icke gå in på en sådan kritik. Jag upprepar, att det är opraktiskt att tillförsäkra vissa statens pensionstagare naturaförmåner, som icke kunna tillkomma andra kategorier. Det är opraktiskt att tillförsäkra en kategori af statens tjänstemän en naturaförmån och därigenom väcka pretention hos andra att få någonting dylikt. Det är här visserligen icke fråga om annat än fria resor, men det finnes andra naturaförmåner, som kunna vara behagligt att hafva.

Grefve Lagerbjelke: Jag ber om öfverseende för att jag ännu en gång begärt ordet, men jag vill yttra några ord med anledning af herr Wallenbergs anföranden.

Jag vill nämligen åberopa hans uttalande, att han hade mera anmärkning mot formen än mot innehållet i utskottets utlåtande, särskildt beträffande klämman; och han framlade till och med ett förslag till frågans lösning. Med anledning af detta sista vill jag framhålla, att utskottet med afsikt hållit sin kläm så allmän, för att Kungl. Maj:t skulle få bestämma hvilka utvägar, som kunna begagnas för frågans lösning. Den kläm, som utskottet föreslagit, lägger icke något som helst hinder för att lösa frågan på det sätt, som herr Wallenberg ifrågasatt.

Herr Klefbeck: Eftersom jag i någon mån deltagit i utskottets arbete, skall jag be att med ett par ord få bemöta en passus i det anförande, som hölls af min vördade kamrat på Stockholmsbänken. Han yttrade, att det kan vara riskabelt att bevilja järnvägstjänstemän denna förmån, då den kommer icke i form af pension utan såsom en naturaförmån, när de sluta sin tjänst, emedan detta medgifvande kan framkalla kraf från andra tjänstemäns sida. Jag vill då bara påminna om, hvad utskottets ordförande redan i sitt första anförande framhöll, nämligen att det icke påvisats någon enda tjänstemannakår, från hvilken ett dylikt kraf med

fog kan framställas. Man kunde icke ifrågasätta, sade han, att posttjänstemän skulle begära fri post eller tulltjänstemän fri införsel af varor. Men denna förmån, som ingår på ett alldeles särskildt sätt i järnvägsmännens löneförmåner under den tid, de tjänstgöra, har utskottet funnit stå i så naturligt samband med hela deras aflöning, att den bort på något sätt finna motsvarande uttryck i deras pensionsförhållanden.

Om rätt för pensionerad järnvägstjänstemän till fria järnvägsresor.
(Forts.)

Att man nu har stannat vid att närmast tänka på — ehuru man icke tydligt uttalat sig i någondera riktningen — en naturförmån som fribiljett, har berott mycket därpå, att denna utväg skulle för staten bli betydligt billigare än den andra. Ty om man lämnar dem viss pension, motsvarande en viss procent af värdet å under tjänstetiden åtnjutna fribiljetter, blir detta något, som kommer att utgå till hvarenda järnvägstjänsteman. Tar man däremot i beräkning, att blott en del af dessa pensionstagare komma att begagna sig af fribiljetterna, medan en del, trots den fått fribiljetter, icke har råd att resa, och en annan del är i det hälsotillstånd, att den icke kan resa, kommer det hela att inskränka sig till några särskilda tillfällen, såsom när pensionstagare resa bort till någon badort eller besöka någon af sina närmaste.

Härtill kommer något, som också visar att detta sätt blir billigare för statsverket. Såsom redan framhållits af herr Berglund och står i motionen, skulle de, som eventuellt få fribiljetter, icke få begagna dem, såvida det icke finnes ledig plats. Man kan sålunda säga, att praktiskt taget deras medföljande på ett eller annat tåg icke direkt förorsakar statsverket någon kostnad. Då jag sålunda finner, att de betänkligheter, som framkastats, mycket väl låta reducera sig till ganska rimliga proportioner, och utskottets hemställan går tillmötes en måttlig begäran från dessa gamla trojänares sida, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Berglund, Fredrik: Blott några få ord.

Det har talats om denna kostnad, men herrarna måste medgifva, att den kostnad, som kan uppstå genom beviljande af denna förmån, är af så ringa betydelse, att man kan lämna den helt åt sidan. Man kan visserligen teoretisera och säga, att det blir en kostnad, men om jag tänker på den stora mängd resande, som medföljer tågen, och att det finnes en massa lediga platser i reserv, som icke utnyttjas, så spelar kostnadsfrågan ingen roll. Det har också talats om principer, och att konsekvenserna kunna bli farliga. Men här finnes en annan princip, som heter välviljans, och jag undrar, hvilken som är den rätta. Det har icke visat sig i de länder, där denna förmån införts, att där har uppstått någon ringaste fara. Det har gått i många år, och det har väckt tillfredsställelse

Om rätt för pensionerad järnvägs-tjänsteman till fria järnvägsresor. (Forts.)

och tacksamhet hos alla dem, som erhållit denna förmån, och detta är mera värdt än en princip, som dock är abstrakt och ohållbar.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare därpå, att kammaren skulle afslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 66.

Nej — 56.

Jämlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, nr 34, till Konungen, i anledning af väckta motioner om ändring i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande nr 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,48 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Fredagen den 8 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m., dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet *Sandström* aflämnade Kungl. Maj:ts nedan nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att från Trollhätte fastighetsförvaltnings rörelsekapital utlämna byggnadslån för uppförande af egnahemsbyggnader å statens egendomar vid Trollhättan;

2:o) angående disponerande af anslag till uppförande af vissa tillbyggnader vid sanatoriet vid Apelviken för skrofulösa barn;

3:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid;

4:o) med förslag till lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar m. m.;

5:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 154 och 156 §§ utsökningslagen; samt

6:o) angående upplåtande af vissa områden från förra öfverste-bostället Kastellegården nr 1 med underlydande i Göteborgs och Bohus län.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne februari.

Anmäldes och bordlades Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i fråga om en af herr K. J. Ekman väckt motion, nr 1, angående skrifvelse till Konungen i fråga om bestämmande af särskildt kompetensvillkor för kristendoms lärare i folkskolor m. m.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, nr 35, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af §§ 4 och 5 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 samt § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Vid föredragning af nedannämnda från Andra kammaren ankomna protokollsutdrag:

nr 132, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot bruket af tobak m. m., och

nr 139, med delgifning af samma kammares beslut öfver dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till höjande af den personliga hygienien,

beslöt Första kammaren hänvisa dessa ärenden till sitt tillfälliga utskott nr 1.

Vid föredragning af följande från Andra kammaren ankomna protokollsutdrag:

nr 131, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, rörande herr Kronlunds motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att bereda indelt manskap bättre möjlighet att efter afsked ur krigstjänsten såsom egna hem förvärfva innehafda soldattorp, och

nr 133, med delgifning af samma kammares beslut öfver dess tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning af herr Olaus-

sons motion nr 81 angående afgiftsfria resor i vissa fall för värnpliktige,

beslöt Första kammaren hänvisa dessa ärenden till sitt tillfälliga utskott nr 2.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran följande den 6 innevarande mars bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtande nr 8, bevillningsutskottets betänkanden nr 11—14, bankoutskottets memorial och utlåtanden nr 6—10 äfvensom lagutskottets utlåtande nr 23.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts vid sammanträdet början aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att från Trollhätte fastighetsförvaltnings rörelsekapital utlämna byggnadslån för uppförande af egnahemsbyggnader å statens egendomar vid Trollhättan, och

2:o) angående disponerande af anslag till uppförande af vissa tillbyggnader vid sanatoriet vid Apelviken för skrofulösa barn.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid;

2:o) med förslag till lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar m. m.; samt

3:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 154 och 156 §§ utsökningslagen.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående upplåtande af vissa områden från förra öfverstebostället Kastlegården nr 1 med underlydande i Göteborgs och Bohus län.

Fredagen den 8 mars.

Herr Håkanson erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att af i dag för andra gången bordlagda ärenden måtte sättas först på föredragningslistan för morgondagens plenum lagutskottets utlåtande nr 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Denna hemställan bifölls.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,15 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tryckfel

i Första kammarens protokoll nr 12.

Å sid. 21 rad. 20 nedifr. står: ironiskt
läs: ireniskt
